

Kritické zhodnocení literatury (*Literature Review*)

POL 494, 16.3. 2016

Kritický zhodnocení literatury

- Následuje obvykle po formulaci výzkumných otázek, někdy před nimi (typická varianta: upřesňuje obecnou otázku), někdy paralelně
- Naznačuje dosavadní odpovědi na výzkumnou otázku
- Tvoří součást práce, ale musí být napsaný tak, aby **mohl existovat i jako samostatný text**

Cíl

- **Ukažte, že váš výzkum spočívá na ramenou obrů**

Příklad:

- V šedesátých letech vznikly dvě klíčové práce o stranické soutěži:
- **Downs 1956** (klíčová v soutěži blízkost a vzdálenost) x **Stokes 1963** (reaguje na Downse, říká, že to je jinak a klíčová je kompetence).
- Nejcitovanější práce v politologii, množství následovníků
- Moje monografie (v tisku): na ramenou obrů říká, že je to jinak a že blízkost a vzdálenost a kompetence není buď/anebo, ale navzájem se podporuje.

Jaký má tedy kritické zhodnocení literatury **cíle?**

- Shrnout, co se v dané oblasti vyzkoumalo
- Posoudit, jak přesné a úplné jsou výsledky tohoto zkoumání

Co všechno do něj zahrnout?

Bývá dobré se zamyslet i nad tím, jak dobře koresponduje akademická literatura s reálným světem, někdy je i proto dobré zahrnout neakademické zdroje (aplikovaný výzkum)

Nehodnotíme ani tak **literaturu** jako **stav poznání**.

Jak ho dělat?

- **Selektivně**- nečtete často celé články/knihy, hledáte jen pasáže, vztahující se k vaší výzkumné otázce/tomu, co vás zajímá.

Jaký má tedy kritické zhodnocení literatury **výhody**?

- Získáte přehled o výzkumu, který jste neznali
- Objevíte, co už je dobře udělané
- Porovnáte, to, co napadlo vás, s tím, co se udělalo, výsledkem může být vylepšený nápad
- Posoudíte, jaká jsou slabší místa dosavadního výzkumu
- Uvědomíte si kontext vašeho výzkumu, snáz jste schopni formulovat, proč je relevantní, „k čemu je“.

Úkoly kritického zhodnocení literatury

UDĚLEJTE V TÉMATU POŘÁDEK

- Jaké názory/přístupy se vyslovují k výzkumné otázce? Jakou má tradici? Existují nějakí klasici, kteří významně ovlivnili odpověď na ni?
- Jak by každý proud odpověděl na naši otázku?
- Jaké mají tyto odpovědi silné a slabé stránky?
- Které proudy jsou pro nás nejvhodnější k využití v práci a proč?

Přístupy k výzkumné otázce

- Někdy jsou etablované, jindy je musíte sami kriticky interpretovat
- Někdy je toho málo na „přístup“ (nové fenomény- př. nové formy mobilizace a jejich efekty), pak si pomáháte tím, co je nejbližší (př. staré formy mobilizace a jejich efekty)
- Základní otázka: v čem se shodují, v čem liší a o čem třeba vůbec nemluví (gaps)?

Příklad kritické interpretace přístupů k výzkumné otázce: Strmiska-Chytilek 2012

- Otázka: lze uplatňovat stejné konceptuální rámce pro výzkum politických stran ve vyspělých i rozvíjejících se zemích?
- 2 základní odpovědi:
- Sartori- v žádném případě ne
- Mainwaring- ano, všechny stranické systémy tvoří kontinuum „institucionalizovanosti“

Jak přístupy odpovídají na naši otázku?

- Pokud vůbec, tak v 99% špatně studujeme nebo 2. máme špatně formulovanou otázku
- Pokud nějak, pak je potřeba vysvětlit, v čem se shodují a v čem odlišují (nejlepší situace).
- Pokud všichni odpovídají stejně, je slušná šance, že otázka je banální

Jaké mohou být problémy dosavadních odpovědí?

- Zastaralost věcná
- Zastaralost konceptuální
- Ethnocentrismus, Kontext (nesmíme zanedbat)

Jak dobré odpovědi nabízí jednotlivé přístupy?

- Těžká část- dívejte se na problém očima těch přístupů, ne svýma!
- Posuzujte empirickou využitelnost a logickou konzistenci

Který přístup si vybereme?

- Výjimečně posuzujeme v celé práci problém z více perspektiv
- Obvykleme vybereme jeden, jasně vysvětlíme kritéria (menší prozkoumanost, sociální relevance)

Jak psát kritické zhodnocení

- Výstižné názvy kapitol
- „Jak probíhají volební reformy: tři přístupy“ = správně
- „Průběh volebních reforem“ = špatně
(implikuje popis, není jasné, že jde o konfliktní věc)

Jak psát kritické zhodnocení

- Držte se úkolů 1-4, nejde o to, řadit za sebe argumenty z toho, co si přečtete, je nutné je strukturovat, konstantně mezi nimi posuzovat= **syntéza**
- Argumenty přístupů prezentujete nezaujatě
- Váš zkoumaný případ/případy prozatím příliš do argumentace věcně nezapojujte

Příliš málo vs. příliš moc literatury

- Pokud **příliš málo**, obvyklá postupujete **koncentricky**- máte jak nadřazenou literaturu vašemu problému, tak i tu, která se ho dotýká přímo
- Pokud **příliš moc**, snažte se přehled literatury **co nejvíc zaměřit/zacílit** na věc, která vás zajímá.

Př.: Diplomka o využívání sportovních metafor (David Vokál)

- Experimentálně chce zkoumat využívání sportovních metafor v politických textech
- **Level 1:** chvíli píše o metaforách (co jsou, jaká je jejich funkce)
- **Level 2:** píše o sportovních metaforách (jejich funkci, využívání, dosavadním výzkumu)
- **Level 3:** píše o experimentálním výzkumu sportovních metafor (je ho málo, ale přinesl zajímavé výsledky).

Příklad: Svačinová 2012 (DP, studujte v Isu!)

- **Co je dobré/výborné:**
- Rozsah
- Zaměřenost
- Kompletnost zpracování
- Řazení problémů
- Konstantní posuzování přístupů proti sobě
- Stálá diskuse o výhodách a slabinách, zdůvodnění toho, co se použije v práci
- **Co by se mohlo vylepšit:**
- Názvy kapitol
- PŘÍKLAD, KDY JE PREZENTOVÁN POSTUPNĚ SE ROZVÍJEJÍCÍ VÝZKUM, MĚNÍCÍ SE V ČASE.

Příklad Svačinová 2012: Ekonomické hlasování v CE Evropě?

- *Existuje v České republice, Maďarsku, Polsku a na Slovensku ekonomické hlasování? V jaké míře?*
- *Je ekonomické hlasování pro jednotlivé vládní strany v zemích střední Evropy odlišné?*
- *Změnilo se ekonomické hlasování v zemích střední Evropy po vstupu zemí do Evropské unie a vypuknutí ekonomické krize?*

Př. Svačinová 2012- Teorie „Ekonomického hlasování“

- Základní myšlenka (shodují se): existuje vztah mezi stavem ekonomiky a volebním chováním (volič maximalizuje skrze volbu svůj zisk)
- Co volič hodnotí: ekonomiku země vs. ekonomiku svou (v politologii obvyklejší první přístup, tzv. sociotropický)

Svačinová 2012- Jak se vyvíjel sociotropický přístup

- První sporná otázka- jak volič hodnotí ekonomiku:
- Skrze makroekonomické ukazatele (starší)
- Skrze vlastní percepce o stavu ekonomiky (novější)

Svačinová 2012- Jak se vyvíjel sociotropický přístup

- Druhá sporná otázka: Proč voliči nevolí čistě ekonomicky?
- Kognitivní překážky
- Institucionální omezení

Svačinová 2012- Co má volič dělat, aby použil ekonomické hlasování?

- Model trestu (retrospektivní hlasování)
- Selekční model (retrospektivní a prospektivní model)

Svačinová 2012- modely westminsterské provenience, jak je adjustovat na Evropu?

- Koaliční vlády (ekonomické hlasování empiricky slabší)
- Kterou stranu v koalici trestat?
- Jak do výzkumu zahrnout, že vlády kontrolují ekonomiku stále méně (globalizace)?

CE Evropa

- Na základě představené teorie by mělo být slabé
- Proměnlivé stranické systémy, nejasné responzibilita
- Komunistické dědictví
- Může se měnit cca od roku 2000 (oba předchozí faktory ztrácí na významu), málo empirických studií.

Přehled literatury se může výjimečně týkat i metod, příklad: Chytilek-Eibl 2011

- Jak nejlépe zkoumat politický prostor v ČR a pozici parlamentních stran v něm?
- zde se nezabýváme teorií (jak ho definovat), ale metodou (jak ho nejlépe měřit).

Chytilek-Eibl: přístupy (a jejich podstata, silné a slabé stránky, přihlášení se k jedné z nich)

- Skrze voliče
 - Legislativní hlasování
 - Strojové zpracování programů
 - Manuální analýza programů
 - Výzkum stranických elit
 - Výzkum expertů
- PŘÍKLAD, KDY VEDLE SEBE STOJÍ NĚKOLIK VÍCEMÉNĚ NEZÁVISLÝCH PŘÍSTUPŮ, NEPROPOJENÝCH HISTORICKY ANI VÝVOJEM, JE POTŘEBA JE POSOUDIT A VYBRAT Z NICH.

(může existovat i jako esej: Havlík: *Jak je měřit? Postoje stran k evropské integraci.*)